

Jakub Stankiewicz

**PIOTR BURAS, POLSKA-NIEMCY:
PARTNERSTWO DLA EUROPEY? INTERESY, OPINIE ELIT,
PERSPEKTYWY, [CENTRUM STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH, WARSZAWA 2013, 149 S.]**

Publikacja jest analizą współpracy bilateralnej Polski i Niemiec po akcesji Polski do Unii Europejskiej. W pracy szczególny nacisk jest położony na kooperację elit rządzących w obu państwach, której silny rozwój nastąpił po przesileniach politycznych w Niemczech po 2005 r., a w Polsce od 2007 r. Autor poszukuje odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki wpłynęły na wypracowanie dopiero w drugiej połowie pierwszej dekady XXI w., nowych pól współpracy między państwami. Dodatkowo poddaje analizie projekt „nowego otwarcia” w relacjach polsko-niemieckich i wpływ na pogłębiający się równocześnie kryzys strefy euro i Unii Europejskiej.

W sześciu rozdziałach autor przedstawił znaczenie przyjętych zmian w koncepcji Polski i Niemiec, w których podkreślił ambitne plany ułożenia wzajemnych relacji na zasadach łączących Niemcy z Francją, w myśl partnerstwa zaproponowanego przez premiera Donalda Tuska w trzech kluczowych kierunkach polityki zagranicznej. W pierwszym, obejmującym szeroko rozumiany kierunek wschodni – *Ostpolitik* (Partnerstwo Wschodnie), tezą wyjściową jest przekonanie, że współpraca Polski i Niemiec na polu relacji ze Wschodem nie wynika z tożsamyh interesów, lecz jest wypadkową poczuwania się obu państw do odpowiedzialności za ten region Europy, wynikającej poniekąd z zaszłości historycznych. Drugim kierunkiem zainteresowań jest polityka klimatyczna UE i związana z nią rewolucja

energetyczna w Niemczech (*Energiewende*) wraz z jej konsekwencjami dla Polski. W tym rozdziale Piotr Buras podkreśla, że to właśnie energetyka niesie za sobą największe obawy i szanse w stosunkach polsko-niemieckich w drugiej dekadzie XXI w. Problematyczne okazuje się oparcie przez oba państwa swojej gospodarki na odmiennych strategiach pozyskiwania energii, w Polsce w dalszym ciągu na węglu, a także planowanemu rozwojowi energetyki jądrowej, gdy w Niemczech ma miejsce całkowite odejście od atomu do 2022 r. z jednoczesnym założeniem pozyskiwania 80% energii ze źródeł odnawialnych do roku 2050. Trzecim kierunkiem, którego opracowania podjął się współpracownik autora, Bartłomiej Nowak, jest polityka bezpieczeństwa UE. W tym zakresie głównymi czynnikami zewnętrznymi warunkującymi strategię Polski i Niemiec w kwestiach bezpieczeństwa była polityka USA i Federacji Rosyjskiej. Autor zaznacza, że w najbliższym czasie formuła zobowiązań sojuszniczych zostanie w większym zakresie zastąpiona ochroną własnych interesów. Jako przykład podaje brak jednomyślności wobec operacji w Libii, którą porównuje do kryzysu irackiego w 2003 r. Dodatkowo w rozdziale piątym autor charakteryzuje znaczenie pogarszającej się sytuacji fiskalnej w strefie euro, wraz z wpływem tego czynnika na postępujące zbliżenie stosunków polsko-niemieckich, a także występowaniem ogromnego ryzyka powstania różnych kręgów integracji europejskiej, w których oba państwa mogą znaleźć się w innych centrach. Rozdział szósty poddaje krytyce przyczyny kryzysu w strefie euro i Unii Europejskiej, a więc niedostosowanie agend unijnych do założeń unii walutowej, niedostateczne przeniesienie kompetencji fiskalnych na szczebel ponadnarodowy. Ponadto autor poszukuje recepty na problematykę kryzysu w kooperacji UE jako całości, zarówno państw strefy euro, jak i dalszego przekształcenia integracji w kierunku unii politycznej, co ma odpowiadać niemieckiej koncepcji, jednak bez uszczerbku dla solidarności i równouprawnieniu, za którym postuluje Polska.

Powołując się na opinie ekspertów z ministerstwa spraw zagranicznych RP i publicystów P. Buras dochodzi do następujących wniosków: po pierwsze, nie należy się spodziewać, że Unia Europejska zachowa monolityczny charakter. Unia wielu prędkości jest *de facto* docelową konsekwencją integrowania się coraz większej liczby państw z różną intensywnością. Zadaniem Polski i Niemiec jest zapewnienie jak największej liczby związków politycznych, gospodarczych i społecznych, bo tylko takie działanie pozwolą zrealizować obu państwom swoje cele polityczne. Po drugie, Polska powinna wykorzystać dobrą koniunkturę gospodarczą do promowania akcesji do strefy euro. W ten sposób zapewni ważną podstawę współpracy z partnerem niemieckim. Po trzecie, nie należy oczekiwać, że dobre relacje Polski z Niemcami będą trwać na każdym kierunku. Należy się spodziewać kontrowersji na tle polityki energetycznej, która dopiero wchodzi w fazę realizacji. Pomimo kierowania się przez oba państwa odmiennymi strategiami zaopatrzenia w energię, różnorodność może być wykorzystana do pogłębienia współpracy również i na tym polu. Szansą dla obu państw jest przeprowadzenie modernizacji energetycznej w taki sposób, aby umożliwić kooperację na polu przemysłowym. Po

czwarte, Polska i Niemcy powinny poszerzać kooperację w polityce wschodniej, bo jedynie współpraca może zapewnić osiągnięcie wymiernych rezultatów. Wielowątkowa problematyka w polityce sąsiedztwa UE, wymusi w najbliższym czasie dostosowanie strategii do realnych możliwości agend unijnych, a w tym duchu szansą dla duetu polsko-niemieckiego jest dobrze rozwinięta wymiana informacji. Po piąte, współpraca Polski i Niemiec w dziedzinie bezpieczeństwa powinna charakteryzować się większą dynamiką. Prócz korzyści bilateralnych, istnieją nieocznione szanse dla polepszenia sytuacji obronnej kontynentu. Po szóste, postulowanie przez Polskę i Niemcy rozwoju partnerstwa, nie powinno osłabić równolegle realizowanych sojuszy. W innym wypadku, przy wystąpieniu ograniczeń strukturalnych, może powielić się scenariusz z przeszłości i przerwanie rozwoju z racji zbyt wygórowanych oczekiwań.

Publikacja P. Burasa podejmuje problematykę, która we współczesnej Unii Europejskiej jest istotna dla Polski i Niemiec. Jego tezy i przemyślenia są dobrze skonstruowane, pozwalają też czytelnikowi na poszerzenie posiadanej wiedzy o ciekawe wątki z zakresu doniesień kulturalowych polskich i niemieckich elit politycznych. Należy zatem ocenić całokształt pracy jako bardzo istotny wkład w dostępną na polskim rynku wydawniczym pozycję i uznać ją za godną polecenia w szczególności studentom i doktorantom kierunków zajmujących się problematyką europejską i stosunkami polsko-niemieckimi.